

Проф. др Гордана Стокић Симончић
Универзитет у Београду, Филолошки факултет
— Катедра за библиотекарство и информатику
gordana.stokic@yahoo.com

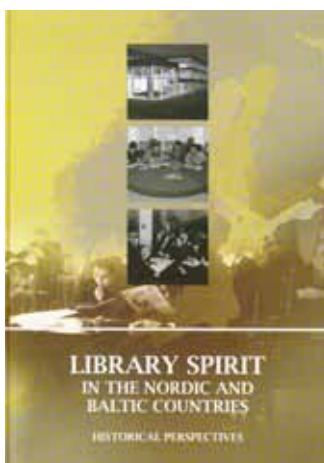
Дух библиотекарства у нордијским и балтичким земљама

Library Spirit in the Nordic and Baltic Countries: Historical perspectives. Edited by Martin Dyrbye, Ilkka Mäkinen, Tiiu Reimo and Markus Torstensson. Tampere: HIBOLIRE, 2009.

Специјална интересна група за историју библиотека бавила се, на 76. конгресу IFLA-е у Гетеборгу, скандинавском библиотечком праксом, њеном историјом и развојем. Верујем да је, својом посвећеношћу историји библиотека, разумевањем проблема са којима се среће ова невелика област истраживања и трасирањем пута за интернационалну професионалну сарадњу, присутнима био нарочито инспиративан текст „Сарадња нордијских и балтичких земаља у области историје књиге и библиотека“ финског аутора Илке Макинена¹. Рад је представио резултате петогодишњих активности Мреже нордијско-балтичко-руских истраживача на пољу историје књиге, библиотека и читања (Nordic-Baltic-Russian Research Network on the History of Books, Libraries and Reading – HIBOLIRE), међу којима је и монографија *Дух библиотекарства у нордијским и балтичким земљама: историјска перспектива*.

Сарадња 18 аутора резултирала је зборником не великог обима, али изванредног значаја. На 188 страна текста, уз једну упоредну хронолошку схему, налази се 16 радова који осветљавају историју јавног библиотекарства на Исланду, Гренланду, Фарским острвима, Оландским острвима, код Сами народа, те у Норвешкој, Данској, Шведској, Естонији, Литванији и Летонији. Кратак предговор и компаративна анализа уоквирују ову књигу, која зрачи „духом библиотека и библиотекарства“.

Кратки историјски прегледи развоја библиотекарства у појединим регионима или државама имају за читаоце како сазнајну, тако и методолошку вредност. Они откривају не само догађаје значајне за поједина „национална“ библиотекарства, него и начин на који се из масе података о науко ситним и међусобно неповезаним појавама издваја оно што значи квалитативне помаке у развоју библиотекарства ма где у свету. Историчар библиотека препознаје карактеристичне развојне фазе, али добија и потврду за став да библиотеке не настају у друштвеном вакууму, већ да су производ културне и образовне климе у окружењу, те да се пун ефекат њиховог рада може сагледавати тек у контексту реформи образовања, демократијности друштва и позитивног генералног става према култури и информисању.

Данска је прва успоставила систем библиотекарског образовања, још 1918. године, а професионално библиотекарско удружење има од 1905. Финска има највећу позајмицу књига по глави становника: између 19 и 20 годишње, али има и најразвијенију службу библиобуса, са данас активних 180 возила. На Исланду, где се култура ручног преписивања књига чувала до пре пола века, Национална библиотека поседује преко 15.000 рукописа насталих између 1250. и 1960. године. На Гренланду, мрежу јавних библиотека чини Централна јавна библиотека у граду Нууку, 17 општинских и 55 сеоских библиотека, а њихов укупан фонд износи око 400.000 јединица грађе. На Фарским острвима, са 48.000 становника, постоји само око 5.000 наслова књига на матерњем, фарском језику. У Норвешкој се јавно библиотекарство развија већ више од 200 година: започело је оснивањем читалишта за локално сеоско становништво око 1800. године, а већ 1901. у земљи је постојало 650 јавних библиотека које је дотирала држава. Валфрид Палмгрен била је пионир јавног библиотекарства у Шведској, а суштински је развила концепт јавних библиотека померајући тежиште са библиотека за сиромашне на библиотеке за све слојеве становништва. На Оландским острвима, прве библиотеке основане су између 1920. и 1930. године, а библиотечко законодавство углавном прати фински модел. Естонија је 1935. имала јавну библиотеку на сваких 1.500 становника, за разлику од Данске, где је јавна библиотека радила на сваких 2.000, и Шведске, где је јавна библиотека радила на сваких 4.000 становника. У то време, Комисија за библиотеке при министарству просвете израђивала је листе препоручених књига и директно утицала на набавну политику јавних библиотека у Естонији. Најстарија летонска јавна библиотека основана је још 1524. године, у време реформације, а 40.000 јединица грађе из ове збирке (која је бројала око 400.000 јединица и која је највећим делом уништена 1941) чува се данас у Летонској академији наука. Литванија је у XX веку била изложена различитим утицајима: на њеном тлу данас се препознају утицаји како руске, тако и англоамеричке теорије и праксе јавног библиотекарства. Сами популација, која броји мање од 100.000 људи насељених у Финској, Шведској и Русији, има у ове три земље и овлашћене библиотеке за израду националне библиографије.

¹ Ilkka Mäkinen, Department of Information Studies and Interactive Media, University of Tampere, Tampere, Finland.

Наведени и други подаци пружају богату слику о делима развоја јавног библиотекарства. Слика је шаролика, а ниво развијености библиотекарства врло неуједначен. Уједначен је, међутим, и за сваку похвалу, квалитет радова у овој књизи, студиозност у приступу теми, посвећеност свих аутора и њихово визионарство.

„Тачно је да ова књига још заиста не представља интернационалну историју библиотека јер сваки текст у њој описује једну земљу или регион, представљајући много познатију националну историју библиотека. Али, она је корак напред. Наравно да најпре треба да сачинимо до-

бро документоване историје библиотека у појединим земљама или регионима, које сада немамо. Онда те историје библиотека, попут опште историје јавних библиотека у Финској, објављене 2009, треба превести на доступнији језик. Затим ће бити могуће написати нордијско-балтичку историју библиотека, европску историју библиотека и, најзад, историју библиотека у свету.“²

² *Cooperation in the fields of book and library history in the Nordic and Baltic countries*, <http://www.ifla.org/files/hq/papers/ifla76/136-makinen-en.pdf>, (преузето 5. септембра 2010).

Предраг Ђукић
Библиотека града Београда
predragd@bgb.rs

Nordic Public Libraries 2.0

Larsen, Jonna Holmgaard and Mats Hansson. *Nordic Public Libraries, 2.0*. København: Danish Agency for Libraries and Media, 2010.

Учеснике овогодишњег конгреса IFLA-е у Гетеборгу (нарочито оне које долазе из јавних библиотека), међу конференцијским материјалом посебно је обрадовала публикација коју ћу представити у кратким цртама.

Nordic Public Libraries 2.0 је публикација настала као плод сарадње више нордијских институција: Данске агенције за библиотеке и медије, Министарства образовања и културе Финске, Норвешке заједнице архива, библиотека и музеја као и Шведског уметничког савета. Наведене институције потписују издавање нама већ добро познате серијске публикације *Scandinavian Public Library Quarterly*. Дакле, опробан рецепт за добар производ.

Приређивачи су прикупили 28 радова различитих аутора које су груписали у три поглавља повезана заједничким наднасловом увода „Agenda for the new library“ („Дневни ред за нову библиотеку“). У доба глобализације и промене обрасца културног понашања, јасно су дефинисана три нова изазова (задатка) која се постављају пред јавне библиотеке: интеграција библиотеке у свакодневни живот заједнице, увођење нових услуга (традиционалних и виртуелних) и искорак ка корисницима, ма где се они налазили.

Поглавље „Web Services 2.0“ („Услуге преко Веба“) доноси осам текстова који за тему имају нове услуге које јавне библиотеке пружају користећи Интернет.

Грађанин у друштву знања, дигитализација културне баштине, сервис за децу, електронске услуге прилагођене особама са инвалидитетом, само су неке од тема којима се аутори баве кроз примере различитих нордијских библиотека.

Друго поглавље „The Physical Library 2.0“ („Физички простор библиотеке“) бави се библиотечким простором и његовом улогом у новој парадигми јавне библиотеке. Било да се граде нове, или адаптирају старе зграде за библиотеке, оне се сада више усредсређују на корисника и услуге него на колекције. Овакви простори омогућавају и подстичу социјалну комуникацију. Наравно, ово поглавље доноси и приче о плановима

за изградњу нових, велелепних библиотечких зграда у великим скандинавским градовима, њиховом осветљавању са архитектонске и урбанистичке тачке гледишта. Интересантне су и приче о увођењу све више корисничких самоупруга, начинима отварања библиотечких простора и местима за „гејмере“ (играче компјутерских/видео игара).

Последње поглавље „The Library Moves with the People 2.0“ („Библиотеке су тамо где су људи“) доноси десет текстова који се баве потребом постојања библиотека свуда где људи живе, раде или се крећу. Такође, баве се проблематиком понашања корисника у библиотеци, потрагом за не-корисницима, новим типовима библиотека и промоцијом улоге и услуга библиотеке ван њених зидова, партнерствима са другим институцијама, као и улогом библиотеке у неформалном образовању грађа-